

A programbeszéd után Szóke János, pártunk egyik legbüzösebb és leglelkesebb tagja, a kedvelt népszóok lépett az emelvényre s röviden, de talpraesetten fejezte ki a debreczeni polgárság érzelmeit. Különösen tejszettek beszélnék azon epigrammatikus részről, melyekben a két jelölt össze hasonlították végül lelkes szavakban fejezte ki, hogy miért bízta a jobb. függetlenségi párt Dr. Király Ferencz urban s miért támogatja az ő jelöltségét.

Szóke János beszéde következőleg hangzik:

"Milyen tisztelt polgártársak! — Azt hiszem, hogy részint hallották, részint pedig olvasták a szabadlevél párt által fellejtett jelölt program-beszédét: most mindannyian elének figyelemmel kísértük a mi jelöltünknek: Dr. Király Ferencz urnak program-beszédét. Csiky Kálmán ur védelmére kelt a védőtörvénynek, melyet az ország közvéleménye elítelt; Dr. Király Ferencz ur pedig a városi közvéleményrel együtt a 25-ik § ellen szavazott! Csiky Kálmán ur annyira híve a kormányknak, hogy még a német nyelv behozatálát is védte; Dr. Király Ferencz ur ilyen szerepre semmi szin alatt nem vállalkozik. Csiky Kálmán ur lehet tudományos férfi, lehet kitűnő tanár odahaza Budapesten, de mi őt nem ismerjük, — míg Dr. Király Ferencz ur hasonló képzettségű férfi, s mellett pedig városunk szülőtte, köztünk lakik s tudjuk, hogy mindig a város polgárságának és lakosságának javát munkálta, — úgy a földművelők, mint az iparosok és kereskedők jelenlétében fáradozott. En tehát, miután ő az önálló bankot és önálló vámtarulatot felirta zászlajára, Debreczen 11-ik váli kerületének függetlenségi és 48-as párti választó polgárainak nevében szívemből üdvözlöm őt, s hiszem, hogy néhány nap múlva örömmel kiálthatjuk: Eljen Dr. Király Ferencz, mint a 11-ik váli kerület megválasztott képviselője!" — (Hosszan-tartó eljenzés)

Végül Komlóssy Arthur a következő beszéddel zárta be a gyűlést:

"Tisztelt választó polgártársak! A hallott beszédek után nagy meggyűvással tekinthetünk a jövőbe s miután alig egy pár nap választ el bennünket a küzdelem nehéz napjaitól, azon keressél zárom be a gyűlést, hogy nyuljon mindenki a szívebe, kerdezzé meg lelkiismeretét, ne féljen semmi íjesztéstől, a teljesíthetetlen ígereteket pedig ne hallgassa meg, hanem szavazzon kiki meggyűződése szerint! Megköszönve szíves megjelenésüket, miután meg egyszer kitarásra, a lelkesedés és buzgalom további ápolására kérem fel önöket, hangoztassák velem együtt: Eljen Dr. Király Ferencz!" (Általános hosszas eljenzés.)

A gyűlés 12 órakor Dr. Király Ferencz elítésével véget ért.
Országgyűlés. Szombaton ismét mind a két ház tartott ülést. — A képviselőház megválasztotta tisztikarát, meg pedig annak a híján, hogy az egyik jegyző Zay Adolf s a házaagy Bezerédj Viktor lett, a régieket. Így a kormánypart szűkkelésében kárba veszett Irányi felszólalása, hogy az egyik al elnöki állás ellenzéki emberrel töltessek be. A főrendiházban a királyi kézirat felolvasásával a harmadik ülésszakot megnyitották.

A közigazgatás államossítása. Két fontos nyilatkozat van előttünk, mely tájékoztat a felől, hogy a közigazgatás reformját milyen irányban várhatjuk. Telegi Géza gróf, a leendő belügyminiszter, kinek kinevezését valószínűleg a hivatalos lap közelebbi száma fogja közölni, Nagysomkúton választói előtt a következő ki-elentést tette: "A belügyi tárca atvételére abban a meggyűződésben nyilatkoztam hajlandónak, hogy igazában csak ezentul lesz alkalom liberális elveimet gyakorlatilag megvalósítanom. En feltétlenül az állami közigazgatás őszinte hívének vallom magamat." A holnap minisztere tehát az állami közigazgatás híve, de megtudtuk, hogy az a holnap utáni is Zichy József gróf, az új pozsonyi főispán ugyanis, kinek főispánsága csak guió állapot, melyből a miniszteri pile pattan ki, szektogalalobeszédekben szinten az állami közigazgatásra való áttérés szükségességét hangoztatta. A közigazgatás reformját, ezekből következtetve mihamarabb várhatjuk s csak arra lehetünk kíváncsiak, hogy micsoda mis-kulanciája lesz az a legellenetesebb elveknek, ami abból a konyhából kerül ki, melynek ma is Tisza a főszakácsa.

Belföldi hírek. A magyarosítást. Temes megye közigazgatási bizottsága — elhatározta, hogy mindazon tanítókat, kik a magyar nyelvet — a nem magyar ajkukak közt — sikerrel tanítják — ezentul jutalomban fogják részsíteni. Temesvár városa pedig 100—100 frrtal jutalmazott 22 olyan tanítót, kik a magyar nyelvet sikeresen tanították. — Harca a királyi tábláért. Arad város elhatározta, hogy a város, ha királyi táblát kap, 250,000 frrt s ingyen telket s más kedvezményeket ad egy igazságtügyi palota elkészítéséhez. Arad megye pedig 150,000 frrt ajánlott föl ugyanazon célra.

Külföldi hírek. Háborus hírt. Minhely a delegációk összeülése közeledik, azonnal megindulnak a háborus hírek. Már is azt írják, hogy a Persiani orosz követ ajánlatot tett Szerbiának, hogy kőssön Oroszországgal katonai egyezményt. Az ajánlatot azonban a szerb kormány elutasította. — A pápa megígézte a fől. Egy római lap szerint a pápa mostanában minden eledélet Szer-

bini komornyikkal izleteti meg előbb, mert a nem bíz kőrayezeteken, mely a pápának a Giordano Brunomely ünnepeket követett eljársával elégedetlen.

KARCZOLATOK.

(Megfordítva lenne. — Vers is, igaz is. — "Nix nucz!" — Géresi Kálmán. — Beregi Lászkó. — "Kőssönöm" — Mameluk. — "Aparcsány." — Budapest. — "Debr. Ell." — Bpesti Hírlap. — Dr. Csiky Kálmán és Csiky Gergely. — "A. Debr. Ell." — Irányi Dániel. — A különbség. — A különböző szorítások.)

Ha az események úgy fordulnának, hogy Debreczenben a kormányparttal egyszer a függetlenségi párt támogatna közös jelöltet, egy mérsékelt ellenzéki, vagy antiszemita ellen: úgy ezen elképzelhetlen esetben a kormánypart talán nem is vádolna elv feladással, a régi magasztos elvek elhagyásával és egyéb Tisza Kálmáni vétkekkel...

Ezen esetben a párt nyomtatott szájharmonikái himnusokat zengedezének a meghatározott szövegről, legfőkébb a függetlenségi párt nem hinne el dícséreteiket úgy, mint a hogy nem hiszi mostani — rágalmait!

Megalázó reánk, függetlenségi névre, hogy a kormánypart nem is a saját híveikhez intézi csalogató nótáit, hanem azt hiszi, hogy mi — a kiket annyiszor kijátszott, elnyomott és undorra készített — még csak himni is tudnánk a kormánypartnak!

Mivel a kormánypart szeretné, ha függetlenségi jelöltet állítanánk, annálgyva abból több hasznát vána, mint abból, hogy nem állítunk jelöltet és támogatjuk azt a tisztességes mozgalmat, a melyet pártbívei indítottak meg a képviselő választás alkalmán.

Nem nyertek, hagyóztok ki! kiált a kétségbeesett hivatalos hítk.

Könyű a felelet, akár verse is szedjük: Ha nem nyúrnak, Megis verünk!

Es hogy ez vers is, igaz is, azt a hivatalos laczkonyha kuktái nagyon jól érzetik!

Az egyszeri akasztófára ítélt embertől azt kérdezték, hogy mi volna még a kívánsága? Azt felelte, hogy: "szereznék egy kis kirándulást tennileghajón!"

A Csiky-párt körülbelül kizsenvedt petteken s a halálraíteltnek nincs egyéb kívánsága, minthogy a függetlenségi párt szolgáljon neki olyan leghajóval, a melyen — megmenekülhesen.

"Nix nucz!" feleljük Csiky-nyelven.

Nem engedtek eddig megelni bennünket, haljanak meg egy kieszit maguk!

A netovábbja pedig az ó taktikai bölcsességüknek az, hogy Géresi Kálmánt állították oda a bolendomba konyha elé, hogy a bódirczos elejét kimerje.

No, az ilyen kezébi nem kerünk — orvosságot!

Folytatja szombaton is a dalt; hozzánk és a pártjából kivált egyéneknek zengedezi. De valjon, hogy venné ki magát a Vilmos Lajos szinpadján Beregi Lászkó k. a. ha, a kávéházi nóta helyett razenditene azt, hogy:

Te benned bízunk elejétől fogva...

Beregi Lászkó nem euekel szolozsmát, Géresi Kálmán ne beszéljen a függetlenségi párt, a mely neki nem hisz s ő benne nem bízott elejétől fogva.

Géresi Kálmán ur tegnap bizonyára felkeltette saját pártjának indignációját.

Elárulta a "Debr. Ell."-ben, hogy Csiky Kálmánnak, a mikor Thaly Kálmán ellen megbukott csakugyan tettek "morális ígeretet" arra nevez, hogy később ismét felleptetik, és hogy bizonyos ideig — az egész tito kbán keillett tartaniok."

Eppen ez az, a mi a párt jobbjainak óá-érzetét oly melyen sértette: párt hegyett nehány intéző által önkényleg tett nem annyira morális most inkább immorális ígeretekes a feketekabineteiket majmoló titkolódzás, nehogy a párt valódi akarata érvényesüljön.

Ez igen tanulságos vallomás. "Kőssönöm — mameluk, hogy erre meg-tanították!"

Hogy a függetlenségi párt, a maga részéről nem mert jelöltet állítani, ez a valódi teyallásnak rosszkaratu elferditése. A függetlenségi párt — a morális sikert soha el nem játszva — mindig mer olyan koshakkal szembeszállani, a minő legkivált G. K. ur.

Jól tudja G. K., hogy áll a dolog s így a mit ő a mi nem merésűről mond, az olyan vak merőségi határos már a — merő vak sá!

Az pedig, hogy dr. Király ki csak a legerélyesebb ösztönzésnek a midőn a két párt képviselő-jelöltségei gada — G. K. ur szavai szerint "mind-enik pártot bolonddá tette" oly vétkes kifejezés és olyan alacsony neme a párt szenvedély kitérésének, hogy nekünk módot nyujt arra, hogy G. K. urral (ha még annyi folytatása lesz is cikksorozatának) tovább — ne foglalkozunk.

A "Budapest" képes néplap a helyi viszonyokat nem ősmerve, a "Debr. Ell." pedig nagyon is ősmerve, hamis támadásokat intéznek jelöltséink ellen. A "Budapesti Hírlap" mult szombaton valódi politikai érzéket tanusit s helyes ellenzéki álláspontot foglal el, a midőn a helyzetet következőleg méltányolja: "Debreczenből is azt jelentik, hogy Király lesz a győztes, a kire a függetlenségi párt szavaz, noha ő nem mindenben függetlenségi s ezért pártönkivüli állást foglal el, ha megválasztják; a kormánypart azonban ellene van s Csiky Kálmán a szabadlevél jelölt. — Ezek oly jelenségek, melyek nagy politikai fontossággal bírnak. Nem azért, mintha a Tiszakormány 126 szótöbbsége elveszhetne a pót-választásoknál, vagy Tisza megbukhatnék, ha Hock János és Benedek Elek képviselők a szabadlevél pártból kilépnék: nem a numerikus többség ezen csekély apadása bír fontossággal, hanem az erkölcsi hatás, melylyel a függetlenségi párt győzelmei a pót-választásoknál bírnak magára a pártra, a kormányra és a nemzetre sat."

Ez a helyes. Csakhogy — persze — a "Budapesti Hírlap"-ot Csiky urék nem fogják százával osztogatni a — függetlenségi elvtársak között!

Dr. Csiky Kálmán a politikai színeskedés, Csiky Gergely a valódi színeskedés matadora. De azért a mit Csiky Gergely irt, az meg van a dr. Csiky Kálmán ur politikájában is.

"Janus ur" az ő vezére, Tisza Kálmán.

Ellene, miat a kormány jelöltje ellen nem mernek szavazni "A proletárok." Beszédében a 25. §-ról és német nyelvről szóló rész a "Sötét pont."

Az a pükösti királyság, melyet pükösti hétéfőjén tartott beszédevel elért, csak "Czifranymorúság."

Megbuktatja Kálmán urat "Spartakus", híjába korteskedik az érdekeben neriely "Mukányi."

Debreczenben (hol minden elérzékű polgar "Vasember") Csiky ur nem "Ellenállhatlan" s az ő a debreczeni mandátumra vonatkozó reményei mind csak — "Buborékok!"

A bukas, ez az egy már csakugyan biztosabban van előkészítve a Csiky Kálmán választási tragédiájában, mint a nagynevű nev rokonában.

A "Debr. Ell." elég ügyesen támad tegnapelőtt. Ez talán szerkesztői munka s nem a kétségbeesés s ipartirodából szallítottatott hozza.

Kar azonban, hogy ezuttal sem az igazság mezejen szedi virágát, hanem csalánuokat markolász, a melyek először is — a saját kezét csipkedik meg. A "Cserben hagyott zászló" (ez a kis tabletek össze-igete) példánul nem vonatkozhatik reánk és igene elkopott fegyver s a felett való megköben használtak először, hogy az ellenzéki pártok s függ. elemek vegre vaanara mindenütt együtt működnek a haza javára. De rosszul is veszi ki magát ezennek éppen a Tisza Kálmán oldalon, a hol az elv-áruhas és zászlócsasú ződségei bujan tenyeszenek.

Tessék ezzel felhagyni: nem ül fel senki. Megint csak Beregi Lászkó k. a. euekel itt — "Gottternaité"-t!

Irányi Dániel nem irt Debreczenbe levelet semmiféle reneगतokhoz. Hiszen akkor éppen a Csiky-párthoz kellett volna írnia, melyet a bihari pontok reneगतjai tartanak kapiczányon. — Ezzel a szép nevel, az Irányival, onok ne korteskedjenek: Coriolán nem örvendett annak, hogy bizonyos elemek dícsőitettek!

Az is hamis kőlog, hogy mivel mi ezuttal debreczeni embert ohajtnak képviselővé választani, abból az következnek,

hogy becsmereljük az összes eddigi, nem debreczeni függetlenségi párti jelöltek fölleptését.

Talán a "Debr. Ell." (és ez egy kis kü-eladósodot: has- és idegen jelöltségeink viszonyainak rendezésnek, kik életükben nyomarokhatának, vagy Helfly Ignác, Mudrony szon kivüli gyermekek származó gyermekek). Mezei Ernő, br. Orbán Balázs, V. Győgy, br. Prónai Gábor...

Hogy hívják az önök idegen jelöltségeit?

Azoknak — nincs nevék!

A Debreczenben most együtt működő pártot baráti és testvéri kézszerítás fűzi össze.

Kez-közben, sok nemes társadalmi csel elcsesére törekedhetnek majd a jun. 21-iki biztos diadal után is s a kézszerítés melege és erje szűnni nem fog.

A másik párton egészen más szorítások szerepelnek. Szorított a cipő és fjj a tyuszem Szorítják a szavazatokat. Préselik is.

A szorítás már-már szorongásba megy át. Lesz abból még szorulás!

Gili Balázs.

Társas-vacsora.

(Dr. Király Ferencz tiszteletére.) Debreczen, június 17.

A 11-ik váli kerületben pártönkivüli programmal fellejtett Dr. Király Ferencz tiszteletére tegnap este 8 órakor igen látogatott társas vacsora tartott a "Korona"-vendéglő termeiben. Nálunk az ilyen társas vacsorák, vagy bankettek még választási mozgalmak idején is ritkán örvendenek nagy látogatottságnak, míg tegnap 300-nál több teríték volt eligolva, s a vendéglők mindkéttermét, de sőt a melék helyiségeket es az udvart is elfoglalták a perczről-perczre szaporodó vendégek.

A jelen voltakról nyujtson tájékozást az alábbi nevser, mely azt mutatja, mily szép egyetértésben és mily nagy számmal voltak ott képviselő a társadalom különböző osztályai. Jelen voltak:

Dr. Király Ferencz, Kiss Albert, Komlóssy Arthur, Zador Lajos, Dr. Kola János, Somogyi Pál, Konyves Tóth Kálmán, Bartók Imre, Szóke János, Kertész János, Sebess György, Dr. Ozory István, Dr. Luganyi Gyula, Buda József, Kertész Mihály, Ladányi Gyula, Salankó Ferencz, Gerebly Fülöp, Jobbágy János, Dr. Balkányi Miklós, Vadou Sándor, Tóth György, Nagy Gusztáv, Dr. Bakonyi Soma, Dr. Bayer Ferencz, Riekl Antal, Szabó Miklós, Lichtenstein József, Csutak Kálmán, Nagy Mihály, Bekényi Péter, Kovács Mihály, Dr. Szantó Soma, Káspár Imre, Tóth László, Kuti Imre, H. Gyurky Sándor, Györy Elek, Jeney Miklós, Fabricius Geza, Buiszter Agoston, Fehér András, Kéki Sándor, Nemeth Gyula, Gyulay László, Erber Vilmos, Terey József, Beuyats Emil, Besztercey Karoly, Feischman Mór, Hrabeczi Antal, Kövy Lajos, Funaghi Karoly, Jeney József, Szikszay Lajos, Heider Antal, Sinka Ferencz, Bacsí András, Lisztes János, Bisotnka Gábor, Riesz Henrik, Riesz Karoly, Farago András, Farago István, Kocs Zsigmond, Stern Izidor, Szőlőssy György, Kohn Henrik, Harangi Sándor, Deutsch Albert, Gorovay Miksa, Kaszanitzky Endre, Fak Lajos, Buzas Elek stb. A tanneteket ifjusága reszeről is számosan voltak jelen.

A terembe lépő Dr. Király Ferenczet és Komlóssy Arthurt, a tegnapi gyűlés tapintatos vezetőjét, harsogó eljenzessel fogadták s a vacsora egész tartama alatt a leglelkesebb, a legvidámabb hangulat uralkodott.

Az első pohar-köszöntőt Komlóssy Arthur mondotta. Hivatkozott arra, hogy e vacsora nem kellett a közönséget hógatni, ennek daczara oly szép közönság gyűit egybe, minőt Debreczenben ritkán lehet összehozni. Ez az idő jele, mert a társaság tagjai nem a hivatalos ragasz, hanem az együtérzés, a szent csel iránti lelkesedés s a képviselő-jelölt iránti rokonszenv hívta egybe. A jeleltre emelven poharat kívánja, hogy tartsa meg ezentul is azon szilárd einatározást, melynek oly feynyes taun-jelét adta.

Kiss Albert általános figyelem közt a következő nagyszabású pohar-köszöntőt mondta:

Uram! Mikor a hatvanas éveken a politikai küzdelem terére leptem, ifjú lelkesedéssel azon párt, a melynek csatlakoztam, mely "bal közép" cinevezés mellett a bihari pontok alapján állott, melynek zászló a város mind három kerületében győzelmesen lobogott. Mi azon e-vek megvalósításért a függetlenségi és 48-as párt küzd s így en e párt, a melynek csatlakozva, az elvezh hű maradtam, s hű maradok eletem végéig.

Tizenkettedik éve már, mióta a képviselőházban is azon elvek alapján küzdök. — Egyike voltam azoknak, kik az elv-tiszassága védelmének czimén, az ellenzéki árnyalatokkal nem hogy a szövetkezt, de még az együttes működést is veszeélyeztet tartottam.

De mikor láttam, hogy Budapest belvárosának függetlenségi és 48-as párti választói, többször megpróbált és eredménytelenül maradt küzdelem után, úgy az ellenzék másik árnyalatához tartozó, mint a kormánypartból kivált választókkal, elveiknek épségen és kölcsönös tiszteletben tartásával a b. Kaas Ivor neve körül csoportosultak, mikor olvas-

tam, hogy Kossuth mikor ért megválasztása a lett: akkban táru helyet ut hoz közele...

Da vetkeztek ellenzék esdeségjei...

Is is a huzg nem kiesz fajdalom...

most elvben tartás sevel e pártját. Fik vetartozva imánypart oly szepen tova bti tika h...

akara m á t m i s z a v a z...

ime t eslekedtet választói leben helyből a képviskedtek.

En pártunk De tudom nek győzde zeleen leent...

Azert az elvhűs aggodalmak szakmányon utján, mit tett külön...

működést megművészt pesten, job bálták iten...

törvére ok zom e válas hogy meg...

Bizom jelöltünk nek megválaszt közze, kik kötelezősége urnalmét e tartak; ha...

lasan telul z álló vánterő merük és...

program le laszó kertul választó pol lem pohar...

ben kívánó ó nap muld ónk, Dr. K akáro eljenz...

E pohar szeről tett ő a jelenlévők tendő.

Dr. K mi alkalmával istaltak s mit...

vetkezében most is csak...

lott, ezért el lelkesebbet tette Pohar...

zelmő polgar szontjében k nem lehet az...

forradu eresz eslekedjek. K...

Ilyen kötele s haza javára...

met a Dr. Kir tuk megköszö ket labor. K...

multban váo emen pohar...

azon nehez a feutbő je nyajunknak so...

Gaspá mondot poh...

re e z pedig bertet ellette.

Nagy felt szes nyilatkoz pohar köszöntő...

böice — úgy dus vividut a...

viszálálltasság ellenfelei közt...

tet, mert Deak mig mások töb...

azonban lassan követeztek a...

elvé pártnak a mily nagyob...

ny, sok üdvö resztül vici. T...

Debreczen sz. kir. város II-ik választó kerületében
 pártonkívüli programmal fellépett
Dr. KIRALY FERENCZ
 országgyűlési képviselőjelölt

programmbeszéde,
 melyet 1889. évi június hó 16-án a városháza udvarán
 egybegyűlt választó polgárság előtt tartott

Tartozom mindenekelőtt annak kijelentésével, hogy igénytelen személyem iránt nyilvánuló ezen felette megtisztelő kitüntetést nem kerestem és nem igényeltem.

Polgári szerény működésem közben talált Önök kitüntető felhívása, hogy városunk II-dik választókerületének országgyűlési képviselő-jelöltséget fogadjam el.

Bármily meglepő volt reám nézve megtisztelő felhívásuk, s bár mennyire gyengének és elégtelennek érzem erőmet azon feladatok teljesítésére, melyek jelöltetésemmel, illetve megválasztásommal kapcsolatosak, nem haboztam már korábban kijelenteni, hogy a felajánlott jelöltséget pártonkívüli program alapján hálás köszönettel elfogadom: mert meggyőződésem, hogy ezáltal polgári kötelességet teljesítek.

Tudom, hogy megtisztelő bizalmukat legfőképpen annak köszönöm, hogy immár közel husz év óta szolgálom Önökkel egyetemben mélyen tisztelt polgártársaim a közügyeket és hogy szolgálatomnak ezen hosszú ideje alatt képes voltam megőrizni egyéni függetlenségemet úgy felülről mint alulról jövő befolyások ellen.

Egy másik körülmény, mely a felajánlott jelöltség elfogadására ösztönzött, az volt, hogy tudomásával vagyok annak, mily kiváló súlyt fektetnek Önök is az anyagi élet követelményeinek fejlesztésére, mely nélkül állami önállóságunk irott malasztálnál nem egyéb.

Nincs a történelemnek egyetlen lapja sem, mely ne bizonyítaná ezen állításnak igazságát, mert nincs nép és nemzet, mely politikai függetlenségét megfelelő anyagi és itt hozzá teszem, erkölcsi erő nélkül képes lett volna kivívni és joggal elmondható, hogy minden nép és nemzet annyi szabadságot élvez, a mennyi erkölcsi- és anyagi erejének megfelel.

Ezen szempontok vezéreltek engem a felajánlott jelöltség elfogadásánál, — noha teljes tudatával vagyok annak, hogy a gyakorlati közgazdasági élet terén szerzett parányi tapasztalat és egy becsületes jóakaraton kívül hazámat egyébbel szolgálni nem tudom.

És ezzel be is fejezhetném a jelöltség elfogadása tárgyában tett nyilatkozatomat, ha nem lennék kötelezve nagybecsű felhívásuk folytán azon irányt is legalább röviden körvonalozni, melyet megválasztásom esetében követni óhajtok.

Elfogadva a közjogi alapot s tudva azt, hogy minden politikai alkotást az erkölcsi tényezőkön kívül az anyagi erő és gyarapodás tesz egyedül lehetővé, kiválóan annak fejlesztésére fognam csekély erőmet szentelni.

Eötvös József mondta, hogy nemzetünk fenállása kulturális kérdés.

De hát lehet-e e kérdés óhajtott megoldását államháztartásunk egyensúlyának helyreállítása nélkül reményelni? és lehet-e szomorú pénzügyeink állandó javítására csak gondolni is akkor, a midőn földművelési, ipari és kereskedelmi érdekeink önálló és független fejlesztése az Ausztriával kötött kereskedelmi és vámszövetség folytán nem eszközölhető?

Állandó javulásról szoltam és ezt hangsúlyozom, mert elismerem, hogy az 1887-ik év e tekintetben némileg forduló pontot jelez állami pénzügyeink terén: de a zárszámadási eredmények eltörpülnek azon veszteségek mellett, melyeket az országunk a hibás közgazdasági és kereskedelmi politika következtében szenvednie kell.

A zárszámadási eredmény — hogy egy példát idézzek — 1887-ben igaz ugyan, hogy kedvezőbb volt az előirányzatnál 8 millió forinttal, de ugyanezen évben áru forgalmunk 32 millióval, Ausztriával szemben pedig 75 millió forinttal volt hátrányban.

Ily óriási veszteségekkel szemben, lehetetlen a kormány eddig követett kereskedelmi politikáját — el nem itélni, mely míg egyrészt megdrágítja a behozatali árakat, másrészt megbénítja a hazai ipar fejlődését s lehetetlenné teszi termelésünk értékesítését.

A kormány által e téren eddig követett irányt tehát, mint a múltban nem helyesletem, úgy azt hozzájárulással támogatni nem fogom.

A bankügy kérdésének megoldása nézetem szerint kapcsolatos a valuta kérdésének végleges megoldásával.

En nemzeti államot külön önálló jegybank nélkül viszonyaink közeppé képzelnem nem tudok, — de elismerem, hogy a bankügy rendezésének mostani alakja a magyarországi fiókok szaporítása és megfelelőbb dotációja, s a hitelnyújtás könnyítése a viszonyokon sok tekintetben javított. Mindazonáltal, ha a bank kérdés aktuális jellegét ölt, azokhoz fogunk esatlakozni, kik az önálló magyar jegybank létesítését óhajtják.

Meg kell néhány szóval emlékeznem földművelésünk, iparunk és kereskedelmünk mai helyzetéről is, mely több, mint egy irányban valóságos és mélyreható, közvetlen intézkedéseket igényel.

Evek óta, minden képzelhető alakban és formában organisálni látjuk a reakció-szülte védelmet, de a nélkül, hogy a belföldi munkának és termelésnek védelmére szolgálna.

A gazda, iparos és kereskedő ma nem találja meg e feldicsért védelem mellett fáradozásának megérdemelt jutalmát és nem képes az anyagi statusquo-t sem fenntartani. — A létért való nehéz küzdelemben áldozatul kell hozniok termelési képességeiket és jó, ha azt egy minimumra redukálva jobb időkre még fenntarthatják.

Az osztrák ipar érdekében elfogadott védvám rendszer lehetlenné teszi a szerződéses viszonyok alkalmazását.

Az ellenünk alkalmazott retorziók következtében nyereszterményeink és félgyártmányaink a legjobb idegen piacokról leszorítottak.

A buza- és lisztvámokat felemelték, majd a hus és zsír, a cukor, bor, szesz és minden egyéb fogyasztási cikk forgalmának nagymérvű megadóztatása következett.

A kivétel nehézzé vált s annak folytán az áraknak oly hanyatlása állott elő, mely példa nélküli s mely a legkárosabb visszahatással volt és van jelenleg is iparunkra és kereskedelmünkre.

Az ipar szervezésének nagy munkája sem sikerült! s így az érdekelteknek az új ipartörvényhez kötött reményei sem teljesültek, s ma a törvénynek alig öt évi fennállása után iparosaink annak módosítását joggal sürgetik és jogosan sürgetik, noha eredmény nélkül, a kisiparnak a katonai szerelvények és állami szükségletek szállításában való részesítését.

A közlekedési viszonyok kétségén kívül javultak, de e téren is még sok a tenni való.

Az állami utak minősége jó, de a megyei és községi utak gyarlósága, kiváltképpen az alföldön példanélküli.

Elismerem, hogy a kormány vasuti politikája az utóbbi években sok üdvöst hozott létre és hogy e téren, ha a jelek nem csalnak, új aerának nézünk eléje, de minden reform csak félrendszer szabály fog ma-

radni, valamennyi a teherszállítási tarifák megállapításánál a fiscális érdekek lesznek irányadók.

A folyamok és belvizek szabályozásánál is sok történet, de sajnos, hogy az eddig fogantatott munkálatok legnagyobb részben és kiváltképpen a Tiszánál a hajózás és öntözésre való tekintetek nélkül hajtottak végre.

Minket közelebbről a Tisza érdekelt, mely a szabályozási munkálatok megkezdése előtt oly előnyökkel bírt, mik nehezen pótolhatók azon eredményekkel, melyek a szabályozás által elértettek.

E folyam a hajózásra nézve sokkal alkalmasabb volt ezelőtt s inkább megfelelt az általa érintett vidékek földművelési és állattenyésztési érdekének s kiöntései is ritkábbak és kevesebb veszedelemmel jártak mint most, midőn az átmetszésekkel a hajózás, a medernek szűk gátak közé történt szorításával pedig a kiöntéseknek száma és veszélyessége eddig nem ismert arányokban növekedett.

Innen kiindulva és figyelembe véve a szabályozási munkálatok eddigi eredményét és hatását, — el kell ismernem azon nézet jogosultságát, hogy az árterek mentesítése, s a tavak, mocsárok és ingoványok kiszáritása mellett, multhatatlanul szükséges lesz a mentesített területek termőképességének fenntartásáról is gondoskodni, a mi a természeti és egyéb sajátlagos viszonyoknál fogva öntözés nélkül el nem érhető.

Mindezen nagyfontosságú — többé kevésbé aktuális jellegű — közgazdasági kérdéseken kívül még egy sereg más oly rokon természetű kérdés vár megoldásra, melyek a törvényhozás vagy a kormány beavatkozását igénylik.

A regálé megváltás, az italmérsi jövedelmek, valamint a conversio nagy terve törvényhozásilag már elintézték s csak pénzügyi keresztülvitelék van hátra, — de idelel mondanom ezen műveletekre, valamint az új szeszadó törvény hatására nézve még korai volna.

Constatálom azonban, hogy ezen főfontosságú kérdések megoldásának alakja és módja összehangzásban van azon törekvéssel, hogy államháztartásunkban az egyensúly helyreállítsék.

Hátra van azonban és elintézésre vár a kiltásba helyezett és joggal reményelt igazságügyi reformok közt az anyagi jog codificatioja és megoldásra vár a mezőgazdasági rendtartás, — a consulatások és kereskedelmi kamarák óhajtott reformja, nem különben a szakoktatásnak oly módon való rendezése a mint azt gazdasági, ipari és kereskedelmi érdekeink követelik.

Alláspontom, tisztelt választópolgárok, minden kérdésével, valamint minden politikai és egyéb közgazdasági actióval szemben az lenne, hogy csak az oly megoldást támogatom hozzájárulással, mely a közszükségnek és nemzeti érdekeinknek teljes mérvben megfelel.

Még csak a helyi érdekek képviselőinek főfontosságáról óhajtok néhány szóval megemlékezni.

Egy kiváló — a kormány körökhöz közel álló — publicista mondja, hogy a cultura teljes hatalmát csakis egyes kiváltságos pontokra kell vinnünk. Oly pontokra, ahol az leginkább kifejtendő.

Városaink, kell hogy legyenek a magyar cultura központjai, amint nagyrészt már is azok. — Városainkba kell átvinni a magyar nemzet erejének zömét. — Városainkban kell előkészíteni a jövőt.

